

میزان استفاده اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران از منابع چاپی و الکترونیکی کتابخانه مرکزی در سال ۱۳۸۲

فائقه محمدی^۱/هماطلاچی^۲/معصومه خوشکام^۲

چکیده

مقدمه: بویابی هر کتابخانه بستگی به میزان استفاده از منابع اطلاعاتی موجود در آن دارد. اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها بخش مهمی از جامعه استفاده‌کننده کتابخانه‌های دانشگاهی را تشکیل می‌دهند. آگاهی از میزان استفاده این افراد از منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه گامی مثبت در جهت ارتقاء کیفیت خدمات و منابع موجود در آن می‌باشد. این تحقیق بر آن است تا علاوه بر تعیین میزان استفاده اعضای هیأت علمی از منابع چاپی و الکترونیکی کتابخانه مرکزی به بررسی عوامل تقویت‌کننده و بازدارنده در استفاده از منابع موجود در این کتابخانه بپردازد.

روش بررسی: در این پژوهش توصیفی تعداد ۴۶۷ نفر از کل ۶۵۰ نفر (۷۲ درصد) از اعضای هیأت علمی تمام وقت رسمی و پیمانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران در سال ۱۳۸۲ به پرسش‌های این پژوهش پاسخ گفته‌اند.

یافته‌ها: میزان استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی کتابخانه مرکزی در سال ۸۲ توسط اعضای هیأت علمی ۱۸/۸ درصد و میزان عدم استفاده ۸۱/۲ درصد است. میزان استفاده از منابع چاپی کتابخانه به ترتیب اهمیت عبارتند از: مجلات چاپی ۸۸/۶ درصد، کتب چاپی ۷۶/۲ درصد، پایان‌نامه‌ها ۵۱/۲ درصد. در استفاده از منابع الکترونیکی و همچنین شیوه‌های دسترسی به این نوع منابع مجلات الکترونیکی بیشترین استفاده را در بین سایر منابع داشته‌اند (۶۷/۱ درصد). کمترین میزان استفاده از منابع و شیوه‌های مذکور مربوط به مواد دیداری - شنیداری ۳۱/۸ درصد می‌باشد. مهمترین علل عدم استفاده به دست آوردن اطلاعات از جاهای دیگر، دوری راه و عدم اطلاع از وجود منابع مرتبط با رشته تحصیلی بوده است. بیشترین میزان استفاده مربوط به مجلات چاپی و سپس مجلات الکترونیکی بوده و کمترین میزان استفاده از اینترنت کتابخانه، منابع دیداری - شنیداری و وبسایت بوده است. همچنین مدلاین بیشترین استفاده را بین سایر بانک‌های اطلاعاتی کتابشناختی داشته است. مهمترین هدف استفاده از کتابخانه به دست آوردن مقالات مجلات بوده است.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر و پژوهش‌های انجام‌یافته در سال‌های قبل نتیجه می‌شود که آگاهی رسانی کتابخانه در ارتباط با منابع موجود ضعیف می‌باشد. لذا پیشنهاد می‌شود آگاهی رسانی از طریق کتابخانه‌های دانشکده‌ای و بیمارستانی و دفاتر گروه‌های آموزشی صورت گیرد. تهیه مدلاین به صورت مقالات تمام متن از طریق پیوسته از دیگر پیشنهادات این پژوهش است.

کلید واژه‌ها: کتابخانه مرکزی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، منابع اطلاعاتی

۱- عضو هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز؛ (نویسنده مسئول: Email: fmjaghani@yahoo.com)

۲- عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی دانشگاه علوم پزشکی ایران

مقدمه

آگاهی از آخرین و تازه ترین اطلاعات در زمینه پزشکی و علوم وابسته برای اعضای هیأت علمی یک ضرورت و مسئولیت حرفه ای است. [۱] با توجه به رشد فزاینده اطلاعات، اعضای هیأت علمی دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی در راستای ایفای وظایف آموزشی، پژوهشی و درمانی نیاز به منابع جدید اطلاعاتی از قبیل مجلات و بانک های اطلاعاتی و منابع چاپی دارند.

کتابخانه های مرکزی دانشگاه ها از نهادهایی هستند که با فراهم کردن حجم انبوهی از منابع اطلاعاتی تأمین کننده نیازهای اطلاعاتی مراجعین می باشند. ظهور فن آوری و استفاده از آن در عرصه تبادل اطلاعات علم پزشکی ایجاب می کند تا دست اندرکاران انتخاب و تهیه منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی برای کتابخانه ها در تهیه انواع منابع اطلاعاتی با دقت نظر بیشتری عمل نمایند.

نتایج یک پژوهش در سال ۲۰۰۳ نشان داد که اعضای هیأت علمی رشته های علوم پزشکی در مقایسه با سایر رشته ها از مجلات الکترونیکی و وب سایت کتابخانه بیشتر از سایر منابع اطلاعاتی استفاده می کنند. [۲] همچنین در تحقیقی دیگر که در سال ۲۰۰۶ انجام گرفته مشخص شده که اعضای هیأت علمی رشته های پزشکی، علمی و فنی و کشاورزی به دلیل تغییرات سریعی که در علوم مذکور صورت می گیرد بیشتر از اعضای هیأت علمی رشته های علوم اجتماعی از منابع الکترونیکی استفاده کرده اند. [۳]

کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران در سال ۱۳۵۴ با هدف گردآوری کلیه منابع معتبر علمی و ارائه خدمات متناسب با نیاز جامعه پزشکی تأسیس شد و فعالیت خود را با ارائه خدمات در سطح کشور آغاز کرد. اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران بخش مهمی از جامعه استفاده کننده از این کتابخانه محسوب می شوند. ۵۵ درصد افراد مذکور در سال ۱۳۷۱ از منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه مرکزی استفاده نکرده اند. علل اصلی عدم استفاده نیز دوری راه، نداشتن وقت و عدم اطلاع از وجود منابع در کتابخانه بوده است. [۴] در تحقیقی که در سال ۲۰۰۳ صورت گرفت یکی از علل اساسی در عدم استفاده از

بایگهای اطلاعاتی و مجلات الکترونیکی، عدم آگاهی استفاده کنندگان از وجود آنها در کتابخانه بود. [۵] همچنین در تحقیقی مشابه که در سال ۲۰۰۶ در مورد کتابخانه دانشگاهی پلی تکنیک نیجریه به عمل آمد، دوری راه یکی از علل مهم عدم استفاده از منابع کتابخانه گزارش شده است. [۶]

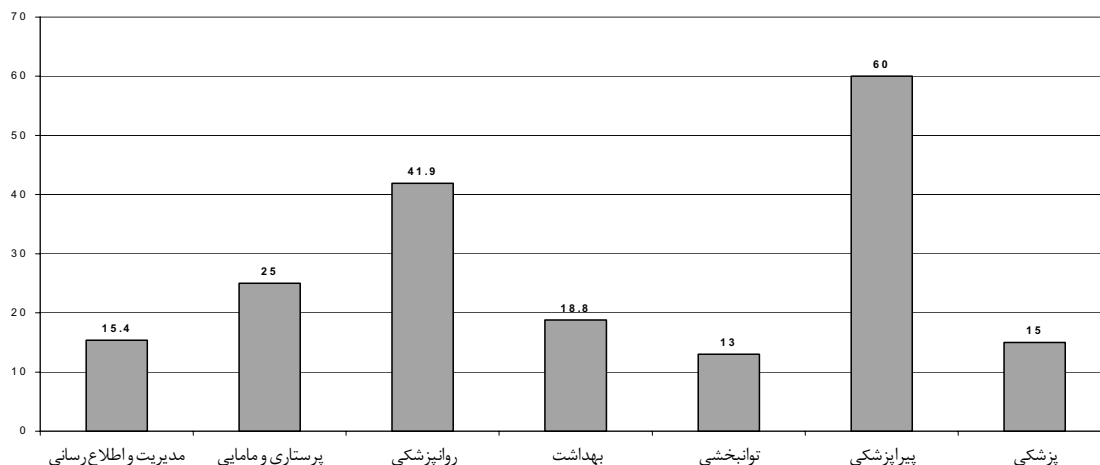
پس از راه اندازی شبکه های ارتباطی با بانک های اطلاعاتی هیچگونه تحقیقی مبنی بر تعیین میزان استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی موجود در کتابخانه صورت نگرفته است. لذا این تحقیق بر آن است تا علاوه بر تعیین میزان استفاده اعضای هیأت علمی از منابع چاپی و الکترونیکی کتابخانه مرکزی به بررسی عوامل تقویت کننده و بازدارنده در استفاده از منابع موجود در این کتابخانه بپردازد. یافته های حاصل از این پژوهش می تواند به عنوان یک راهنما در برنامه ریزی های آتی کتابخانه در تهیه منابع اطلاعاتی مفید واقع شود.

روش بررسی

این مطالعه از نوع پیمایشی توصیفی می باشد که با هدف تعیین میزان استفاده اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران از منابع چاپی و الکترونیکی کتابخانه مرکزی در سال ۱۳۸۲ انجام شده است. جامعه پژوهش شامل تمامی ۶۵۰ نفر اعضای هیأت علمی تمام وقت رسمی و پیمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران بودند که ۴۶۷ نفر (۶۷ درصد) پرسشنامه های توزیع شده را تکمیل نمودند. پرسشنامه پژوهش در دو قسمت طراحی شده که هم موارد استفاده و هم عدم استفاده از منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی کتابخانه را شامل می شود. بخش اول پرسشنامه سؤالات مربوط به عدم استفاده از کتابخانه شامل ۳ سؤال بسته و ۳ سؤال باز و بخش دوم مربوط به موارد استفاده با ۲۲ سؤال بسته و ۶ سؤال باز می باشد. با توجه به اهداف تعیین شده در این پژوهش، از جداول یک بعدی یا توزیع فراوانی ساده و دوبعدی جهت تحلیل داده ها استفاده شده است.

یافته ها

پس از تحلیل داده ها نتایج زیر حاصل گردید:
- میزان استفاده اعضای هیأت علمی از منابع چاپی و الکترونیکی کتابخانه مرکزی در سال ۸۲، ۱۷۸ درصد بوده است.

نمودار ۱. میزان استفاده اعضای هیأت علمی از منابع کتابخانه مرکزی به تفکیک دانشکده در سال ۸۲

آوردن اطلاعات از جاهایی غیر از کتابخانه مرکزی، نداشتن وقت کافی، دوری راه و عدم اطلاع از وجود منابع جدید مرتبط با رشته پاسخگو می باشد.

آن دسته از اعضای هیأت علمی که در سال ۸۲ از منابع اطلاعاتی کتابخانه مرکزی استفاده نکرده اند، مهمترین کانال دسترسی به اطلاعات مورد نیاز خود را کتابخانه دانشکده یا بیمارستان بیان کرده اند (۵۹/۴ درصد).

بر اساس یافته های (جدول ۳) میزان استفاده از منابع چاپی کتابخانه به ترتیب اهمیت عبارتند از: مجلات چاپی ۸۷/۶ درصد، کتب چاپی ۷۶/۲ درصد، پایان نامه ها ۵۱/۲ درصد.

به عبارت دیگر ۸۷/۲ درصد از اعضای هیأت علمی دانشگاه از منابع کتابخانه مرکزی استفاده ننموده اند.

نمودار ۱ رتبه بندی دانشکده ها را بر اساس وضعیت استفاده اعضای هیأت علمی آنها از منابع چاپی و الکترونیکی کتابخانه مرکزی نشان می دهد. بر اساس این نمودار اعضای هیأت علمی دانشکده پیراپزشکی بیشترین استفاده و اعضای هیأت علمی دانشکده توانبخشی کمترین استفاده را در طی سال ۸۲ از منابع چاپی و الکترونیکی کتابخانه مرکزی داشته اند.

بر اساس (جدول ۱) مهمترین علل مؤثر در عدم استفاده جامعه مورد پژوهش از منابع چاپی و الکترونیکی به دست

جدول ۱: توزیع فراوانی پاسخ ها بر حسب دلایل عدم استفاده از منابع کتابخانه مرکزی و اولویت هر دلیل

دلیل عدم استفاده	اولویت اول		اولویت دوم		اولویت سوم		عدم انتخاب	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
دوری راه	۳۶/۷	۱۳۹	۸/۴	۳۲	۱۴/۵	۷۸	۳۴/۳	۱۳۰
کمبود ساعات کار کتابخانه	۱/۶	۶	۰/۳	۱	۲/۶	۱۳	۹۴/۷	۳۵۹
نداشتن وقت کافی	۱۵/۸	۶۰	۱۰/۸	۴۱	۶/۶	۴۴	۶۱/۷	۲۳۴
عدم اطلاع از منابع جدید	۱۴/۴	۴۷	۲۶/۶	۱۰۱	۷/۹	۴۶	۴۸/۸	۱۸۵
روزآمد نبودن منابع	۴	۱۵	—	—	—	۳	۹۵/۳	۳۶۱
ناکافی بودن منابع	۱۲/۷	۴۸	۴/۵	۱۷	۲/۱	۸	۷۶/۵	۲۹۰
تامین اطلاعات از راه های دیگر	۳۶/۷	۱۳۹	۲۱/۴	۸۱	۲۸/۵	۱۰۸	۱۰/۳	۳۹
سایر موارد	۲/۶	۱۰	۲/۴	۹	۰/۵	۲	۹۴/۵	۳۵۸

جدول ۲: توزیع فراوانی پاسخ‌ها برحسب راه‌های کسب اطلاعات از جاهایی غیر از کتابخانه مرکزی و اولویت هر کدام از راه‌ها

عدم انتخاب		اولویت سوم		اولویت دوم		اولویت اول		منبع
فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
۱۴/۵	۵۵	۷/۱	۲۷	۱۷/۹	۶۸	۵۹/۴	۲۲۵	کتابخانه دانشکده یا بیمارستان
۵۶/۲	۲/۳	۵/۵	۲۱	۲۳/۵	۸۹	۱۲/۹	۴۹	اشتراک شخصی ژورنال‌های
۷/۷	۲۹	۲۳/۲	۸۸	۳۲/۵	۱۲۳	۳۴/۶	۱۳۱	اینترنت در منزل یا دفتر کار
۳۷/۲	۱۴۱	۲۳	۸۷	۷/۷	۲۹	۸/۲	۳۱	شرکت در سمینارهای تخصصی
۷۲	۲۷۳	۸/۴	۳۲	۰/۵	۲	۵/۵	۲۱	شرکت در کارگاه‌های آموزشی
۷۷	۲۹۲	۳/۴	۱۳	۱/۶	۶	۴	۱۵	از طریق همکاران

میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی لوح فشرده ۵۹/۱ درصد، وب سایت ۵۴/۵ درصد و اینترنت مستقر در کتابخانه ۴۳/۲ درصد می‌باشد.

بر اساس یافته‌ها مهمترین هدف استفاده از وب سایت، استفاده از مجلات الکترونیکی می‌باشد. ۳۸ نفر (۴۳/۲ درصد) از استفاده کنندگان وب سایت برای استفاده از مجلات الکترونیکی بوده است. ۹ نفر (۱۰/۲ درصد) نیز جهت آگاهی از اخبار و رویدادهای علمی به سایت مراجعه کرده‌اند.

در بین استفاده کنندگان از خدمات الکترونیکی عدم دسترسی به متن کامل مقالات مهمترین مشکل استفاده از مجلات الکترونیکی و بانک‌های اطلاعاتی گزارش شده است (۳۷/۸ درصد) و پس از آن عدم وجود ویرایش‌های جدید از منابع مشکل بعدی در استفاده از این خدمات بوده است. عدم آشنایی به جزئیات کاوش نیز مشکل ۳/۴ درصد از استفاده کنندگان بوده است.

در مورد میزان استفاده از منابع الکترونیکی و همچنین شیوه‌های دسترسی به این نوع منابع (وب سایت و اینترنت مستقر در کتابخانه) یافته‌ها نشان می‌دهد که مجلات الکترونیکی بیشترین استفاده را در بین سایر منابع داشته‌اند (۶۷/۱ درصد). کمترین میزان استفاده از منابع و شیوه‌های مذکور مربوط به مواد دیداری - شنیداری ۳/۸ درصد می‌باشد.

در مورد میزان استفاده از منابع دیداری - شنیداری طبق (جدول ۳) در سال ۸۲ فقط ۳/۸ درصد از استفاده کنندگان از کتابخانه در جامعه مورد مطالعه از منابع مذکور استفاده کرده‌اند.

مهمترین دلیل عدم استفاده نیز عدم اطلاع از وجود آنها در کتابخانه بیان شده است. مهمترین دلیل نارضایتی در استفاده از منابع دیداری - شنیداری، کهنگی مواد و در دسترس نبودن ویرایش‌های جدید بیان شده است.

جدول ۳: وضعیت استفاده اعضای هیئت علمی از منابع کتابخانه مرکزی به تفکیک نوع منابع

پایان نامه	کتاب		مجله		وب سایت		دیداری، شنیداری		اینترنت		لوح فشرده		مجلات الکترونیکی		منبع وضعیت	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۵۱/۲	۴۵	۷۶/۲	۶۷	۸۸/۶	۷۸	۵۴/۵	۴۸	۳۱/۸	۲۸	۴۳/۲	۳۸	۵۹/۱	۵۲	۶۷/۱	۵۹	استفاده
۴۸/۸	۴۳	۲۳/۸	۲۱	۱۱/۴	۱۰	۴۵/۵	۴۰	۶۸/۲	۶۰	۵۶/۸	۵۰	۴۰/۹	۳۶	۳۲/۹	۲۹	عدم استفاده
۱۰۰	۸۸	۱۰۰	۸۸	۱۰۰	۸۸	۱۰۰	۸۸	۱۰۰	۸۸	۱۰۰	۸۸	۱۰۰	۸۸	۱۰۰	۸۸	جمع

جدول ۸: توزیع فراوانی پاسخ‌ها بر حسب مشکلات استفاده از مجلات الکترونیکی و بانک‌های اطلاعاتی کتابخانه مرکزی و اولویت هر مشکل

مشکل	اولویت اول		اولویت دوم		اولویت سوم		عدم انتخاب		جمع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
سرعت پایین کامپیوتر	۰	۰	۰	۰	۵	۵/۷	۸۳	۹۴/۳	۸۸	۱۰۰
نبود متن کامل مقالات	۲۸	۳۱/۸	۷	۸	۰	۰	۵۳	۶۰/۲	۸۸	۱۰۰
نبود ویرایش‌های جدید منابع	۴	۴/۵	۱۷	۱۹/۳	۰	۰	۶۷	۷۶/۱	۸۸	۱۰۰
عدم آشنایی به جزئیات کاوش	۳	۳/۴	۳	۳/۴	۴	۴/۵	۷۸	۸۸/۶	۸۸	۱۰۰
مشکل وصل شدن	۳	۳/۴	۰	۰	۵	۵/۷	۸۰	۹۰/۹		

بحث و نتیجه‌گیری

طبق نتایج کاتوزیان در سال ۵۵۷۱ درصد اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران در آن سال از کتابخانه مرکزی استفاده نکرده‌اند، این رقم در پژوهش حاضر به ۸۷۲ درصد افزایش یافته است. بنابراین میزان استفاده از کتابخانه مرکزی در طی دهه اخیر سیر نزولی داشته است. یکی از دلایل اصلی جهت توجیه این مطلب، طبق یافته‌های پژوهش حاضر استفاده از کتابخانه‌های بیمارستانی و دانشکده‌ای بیان شده است. یافته‌های پژوهش حاضر یافته‌های میهن دوست [۷] و همچنین یافته‌های پژوهش صورت گرفته توسط تیم نیازشناسی کتابخانه براون را در مورد اهمیت کتابخانه‌های دانشکده‌ای و بیمارستانی تأیید می‌کند. [۲] طبق یافته‌های این پژوهش پیدایش اینترنت و گسترش استفاده از آن جهت رفع نیازهای اطلاعاتی ۳۴/۶ درصد از جامعه مورد مطالعه و سبب کاهش استفاده از کتابخانه مرکزی شده است. از موارد فوق نتیجه می‌گیریم که دسترسی سریع و آسان به منابع اطلاعاتی برای جامعه مورد مطالعه از اهمیت قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده است.

در مقایسه بین میزان استفاده از مجلات چاپی و الکترونیکی موجود در کتابخانه نتایج نشان می‌دهد که میزان استفاده اعضای هیأت علمی از مجلات چاپی حدود ۲۰ درصد بیشتر از مجلات الکترونیکی بوده است. یافته‌های این پژوهش برخلاف یافته‌های پژوهش‌های انجام یافته در مورد کتابخانه‌های دارموت [۸] و استسون [۹] می‌باشد. اما نتایج این پژوهش، یافته‌های پژوهش‌های انجام یافته در دانشگاه‌های وایومینگ (Wyoming) و تسلونیک (Thessaloniki) یونان، در مورد استفاده

بیشتر از منابع چاپی به جای منابع الکترونیکی را مورد تأیید قرار می‌دهد. [۱۰، ۱۱]

با استناد به نتایج پژوهش حاضر یکی از دلایل اصلی استفاده کمتر از مجلات الکترونیکی عدم اطلاع از وجود آنها در کتابخانه می‌باشد. همچنین عواملی از قبیل قابل دسترس نبودن مجلات مورد نیاز بصورت الکترونیکی از طریق کتابخانه و یا در دسترس نبودن شماره‌های قدیمی مجلات بصورت الکترونیکی نیز می‌تواند در توجیه این مطلب دخیل باشد. همچنین در تحقیقات انجام گرفته در سال ۲۰۰۶ توسط برتون [۱۲] و آدیکاتا و عدنان علی [۱۳] نقش کتابداران در آموزش کاربران برای استفاده بهینه از منابع الکترونیکی مهم بیان شده است.

طبق نتایج این پژوهش ۴۵/۵ درصد از اعضای هیأت علمی استفاده کننده از کتابخانه در سال ۸۲ از وب سایت این کتابخانه استفاده نکرده‌اند. مهمترین دلیل عدم استفاده، طبق اظهارات افراد مذکور، عدم اطلاع از وجود وب سایت بیان شده است. یافته‌های پژوهش حاضر یافته‌های مطالعه بهیاری را در مورد آگاهی رسانی ضعیف کتابخانه مورد تأیید قرار می‌دهد. [۱۴] آن دسته از اعضای هیأت علمی که از وجود وب سایت مطلع بوده و از آن استفاده کرده‌اند، مهمترین هدف از استفاده را در درجه اول، دسترسی به مجلات الکترونیکی و در مرحله بعد آگاهی از اخبار و رویدادها بیان کرده‌اند. بنابراین نتیجه‌گیری می‌شود در صورتی که اعضای هیأت علمی از وجود وب سایت مطلع گردند، این امر به نوبه خود موجب افزایش میزان استفاده از مجلات الکترونیکی موجود در کتابخانه خواهد شد.

5- De Groot S, Dorsch JL. Measuring use Patterns of on Line Journals and Database. Journal of Medical Library Association 2003; 91(2):1-10.

6- Oluwadare B. Accessibility and use of Library resources by part-time students: A case study of the federal polytechnic, Ado-Ekiti, Nigeria. Library Review 2006; 55(2):148-56.

۷- میهن دوست مرضیه. بررسی رفتارهای اطلاع یابی اعضای هیأت علمی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۶.

8- An evaluation of Dartmouth Library Services and resources Dartmouth College Office of instructional research. Available from URL:

<http://www.dartmouth.edu~Library/Library-Services/Faculty.html>.

9- Bradford J, Barbara C, Robert L. Reference services in the Digital Age: An Analysis of sources used to Answer Reference Questions. The Journal of Academic librarianship 2005; 31(3): 263-272.

10- Amstuz D, Whitson D. University Faculty and information Literacy who teaches the students. Research strategies 1997; 15(1): 18-25.

11- Korobili S, Irene T, Antonia D. Factors that influence the use of library resources by faculty members. Library Review 2006; 55(2): 91- 105.

12- Barton J. Digital Librarians: boundary riders on the storm. Library Review 2006; 55(2):85- 90.

13- Adikata AA, Mumtaz AA. Student library use: A study of faculty perceptions in a Malaysian university. Library Review 2006; 55(2): 106-119.

۱۴- بهیار پرویز. بررسی میزان رضایت استفاده کنندگان از سیستم مدلاین بر روی CD-ROM در کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، تهران: دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۷۲.

در پایان براساس یافته های این پژوهش پیشنهادات زیر ارائه می شود:

۱- تهیه مدلاین به صورت تمام متن که قابلیت دسترسی از طریق وب سایت کتابخانه را دارا باشد. لازم به توضیح است که یافته های پژوهش نشان داد که مدلاین بیشترین استفاده را در بین سایر پایگاه های اطلاعاتی کتاب شناختی دارا می باشد (۷۷۶ درصد).

۲- انتقال منابع اطلاعاتی که در کتابخانه مرکزی کمتر کاربرد دارند لیکن در صورت دسترسی به آنها در کتابخانه های دانشکده ای و بیمارستانی میزان استفاده از آنها بیشتر می شود به کتابخانه های تابعه مذکور.

۳- آگاهی رسانی بیشتر در مورد منابع و خدمات موجود در کتابخانه مرکزی از طریق کتابخانه های دانشکده ها و بیمارستانهای تابعه.

۴- تکمیل شماره های ناقص مجلات و افزایش تعداد عناوین مجلات الکترونیکی.

۵- تهیه کتب لاتین با عناوین بیشتر طبق نیازهای اعضای هیأت علمی و نظرات مدیران گروه های آموزشی. ♦

فهرست منابع

۱- حاجی ترخانی امیرحسین. جامعه پزشکی و استفاده از اطلاعات علمی. مجله دانشگاه علوم پزشکی ایران، سال ۱۳۷۳، شماره ۲، صص ۷۲-۷۶.

2- The Library user needa team. Results of the 2000 off-campus medical Faculty Survey on Library Use and satisfaction. Presented by the library user needs team brown university library 2003, available from URL:

<http://www.brown.edu/Facilities/University Library/MODEL/lunt/medFINAL.pdf>

3- Atilgan D, Ozlem B. An Evaluation of faculty use of the Digital library at Ankara University. The Journal of Academic Librarianship 2006; 32(1): 86-93

۴- کاتوزیان مهناز. بررسی رابطه خدمات اشاعه اطلاعات گزینشی با میزان مراجعه اعضای هیأت علمی به منابع اطلاعاتی کتابخانه مرکزی در دانشگاه علوم پزشکی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، تهران: دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۷۱.

تعیین کیفیت زندگی کارکنان سازمان بیمه خدمات درمانی در استان تهران

اکبر بیگلریان^۱ / غلامرضا بابایی^۲ / حمیرا سجادی^۳ / اکبر فروغ الدین عدل^۴ / محمدرضا کوشش^۵ / سپیداحسینی^۶

چکیده

مقدمه: سازمان بهداشت جهانی، کیفیت زندگی را پندارهای فرد از وضعیت زندگی با توجه به فرهنگ و نظام های ارزشی که در آن زیست می کند و ارتباط این دریافت ها با انتظارات، استانداردها و اولویت های مورد نظر فرد می داند. این پژوهش به منظور تعیین کیفیت زندگی کارکنان سازمان بیمه خدمات درمانی طرح ریزی شد و کیفیت زندگی کارکنان در کل و به تفکیک جنسیت، وضع تأهل، سطح تحصیلات و نوع شغلی که دارند مورد بررسی قرار گرفت.

روش بررسی: این مطالعه توصیفی - تحلیلی از نوع مقطعی در سال ۱۳۸۳ و در اداره کل استان تهران و ستاد مرکزی سازمان بیمه خدمات درمانی انجام شد. تعداد ۶۸۴ نفر به عنوان نمونه و به صورت تمام شماری مورد بررسی قرار گرفتند که در نهایت کیفیت زندگی و رضایت از عملکرد بخش رفاهی ۵۱۰ نفر از کارکنان، ۳۳۴ نفر از کارکنان اداره کل استان تهران و ۱۷۶ نفر از کارکنان ستاد مرکزی، در کل و به تفکیک جنسیت، وضع تأهل، سطح تحصیلات و نوع شغلی که دارند مورد بررسی قرار گرفت. برای بررسی پایایی پرسشنامه کیفیت زندگی مطالعه ای مقدماتی در اداره کل استان تهران با نمونه ۵۰ تایی صورت گرفت که مقدار آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۴ گردید. برای توصیف و تحلیل اطلاعات جمع آوری شده از جداول توزیع فراوانی، میانگین، آزمون t مستقل، آنالیز واریانس یک طرفه، آنالیز واریانس چند عاملی و آنالیز کواریانس، استفاده گردید.

یافته ها: میانگین نمره کیفیت زندگی برای کارکنان اداره کل استان تهران و ستاد مرکزی به ترتیب ۱۴۹/۸ و ۱۴۵/۳۶ گردید که از نظر آماری تفاوت بین آنها معنی دار بود ($P\text{-Value} = ۰/۰۸$). با مقایسه بین میانگین نمره کیفیت زندگی با توجه به نوع شغل و محل خدمت؛ بین میانگین نمره کیفیت زندگی با توجه به محل خدمت و میزان درآمد؛ همچنین بین میانگین نمره کیفیت زندگی با توجه به محل سکونت تفاوت معنی داری به دست آمد ($P\text{-Value} < ۰/۰۵$). نتایج، بین میانگین نمره کیفیت زندگی با توجه به جنسیت، با توجه به وضع تأهل و محل خدمت، در سطح خطای ۵ درصد، تفاوت معنی داری را نشان نداد.

نتیجه گیری: گرچه کیفیت زندگی کارکنان در سطح خوبی ارزیابی گردید، لیکن کارکنان شاغل در نقاط مختلف و با توجه به محل خدمت، محل سکونت، نوع شغل و میزان درآمد؛ دارای کیفیت زندگی متفاوتی هستند. با توجه به این نکته، اتخاذ تصمیم هایی جهت بهبود وضعیت شغلی و معیشتی، می تواند در افزایش کیفیت زندگی کارکنان مؤثر باشد.

کلید واژه ها: سازمان بیمه خدمات درمانی، کیفیت زندگی، نیاز